

10 jaar OiRA in België: een stand van zaken

OiRA staat voor Online interactive Risk Assessment. Deze online tool werd ontwikkeld door het Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk (EU-OSHA) om kmo's te helpen met hun risicoanalyse. Op 10 november 2023 vond een colloquium plaats waarbij een stand van zaken werd opgemaakt ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van OiRA in België.

Onderwerpen:

[Overheidsbeleid](#)

©:

preventActua 21/2023

Laatste wijziging:

20.11.23

Gebruiksvriendelijk risicoanalyse-instrument

OiRA is een tool om kmo's te helpen bij de uitvoering van risicoanalyses. De tool laat toe om risico's in te schatten, preventiemaatregelen te nemen en een actieplan op te stellen voor de implementatie en opvolging van die maatregelen.

De OiRA-tools zijn gemakkelijk toegankelijk voor kmo's: ze zijn gratis, beschikbaar in de eigen taal en gebruiksvriendelijk en intuïtief. OiRA maakt het mogelijk om het hele proces van de risicoanalyse makkelijk te doorlopen, van het identificeren en beoordelen van risico's tot het vastleggen van aangepaste preventiemaatregelen. De tool genereert automatisch verschillende rapporten en een actieplan.

OiRA: 10 jaar in België

De allereerste Belgische OiRA-tool werd in 2013 ontwikkeld. De FOD Werkgelegenheid ondertekende toen het OiRA-memorandum met EU-OSHA vanuit de vaststelling dat kleine bedrijven vaak over beperkte kennis en middelen beschikken voor het uitvoeren van risicoanalyses en het nemen van adequate preventiemaatregelen.

OiRA Kappers was de eerste Belgische OiRA-tool. Daarna werd het aanbod geleidelijk aan uitgebreid, gemiddeld met een à twee tools per jaar:

2014	OiRA Hout
2015	OiRA Bouw
2016	OiRA Horeca
2017	OiRA Schoonmaak en OiRA Bakkers
2018	OiRA Podiumkunsten (1 en 2) en OiRA Parken en tuinen
2019	OiRA Autocar en Autobus
2020	OiRA Vastgoed en OiRA Covid
2021	OiRA Kleuter en lager onderwijs (enkel NL)
2022	OiRA Sierteelt
2023	OiRA Dienstboden en OiRA Bureau

In 2024 worden twee nieuwe tools voorzien: OiRA Landbouw en OiRA Psychosociale risico's.

Belgische OiRA's

De ontwikkeling van een OiRA-tool in België begint altijd met het engagement van de sociale partners. De uitwerking wordt begeleid door een werkgroep, waarin naast experts uit de sector ook vertegenwoordigers van het Toezicht Welzijn op het Werk actief aan deelnemen. De voorbereiding van de inhoud en bijstellingen op basis van de feedback van de werkgroep wordt doorgaans toevertrouwd aan een externe organisatie. Prevent heeft deze rol al meermaals opgenomen zowel voor Belgische als voor Europese OiRA-tools (zie kader). De leden van de werkgroep maken opmerkingen over de ontwerpstructuur en -inhoud die hen worden voorgelegd. Die opmerkingen worden tijdens werkgroepvergaderingen in detail besproken. De verschillende onderdelen van de tool worden zo goedgekeurd en getest voordat ze aan het publiek worden voorgesteld. Belgische tools, zoals OiRA Kappers en OiRA Horeca, hebben als basis gediend voor de creatie van Europese tools over hetzelfde thema.

Bijdrage van Prevent aan OiRA-tools

Prevent werkt actief mee aan de ontwikkeling van OiRA-tools, zowel op Belgisch als op Europees niveau. Zo verzorgde Prevent samen met de sociale partners en de FOD Werkgelegenheid de inhoud van de Belgische OiRA Kappers, OiRA Hout, OiRA Bouw, OiRA Horeca en OiRA Bureau.

Op Europees niveau heeft Prevent in opdracht van EU-OSHA volgende OiRA-tools ontwikkeld:

- OiRA Horeca,
- OiRA Secondary education,
- OiRA Early childhood education,
- OiRA Agriculture,
- Generic OiRA,
- OiRA Higher education (in development).

Alle tools zijn beschikbaar via www.oiraproject.eu.

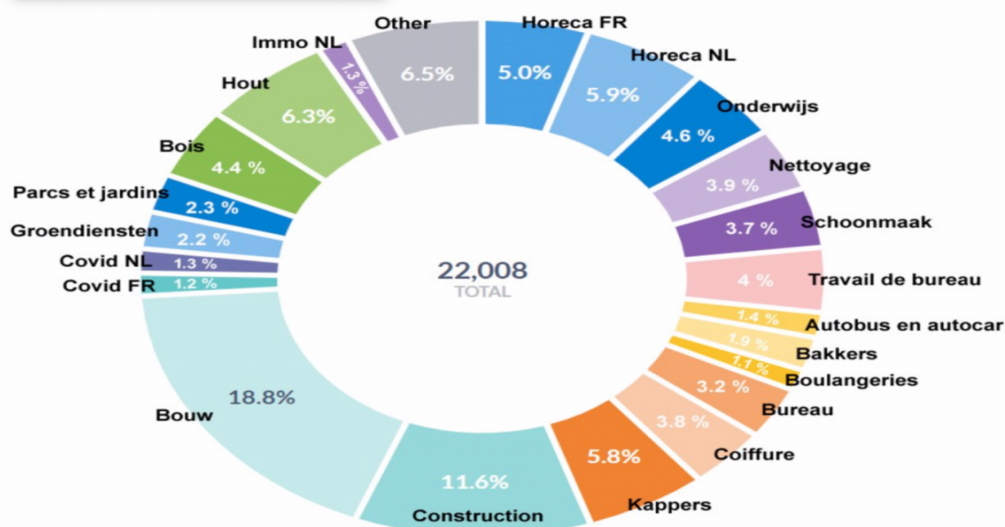
Voor de sectoren is promotiemateriaal ontwikkeld zoals een draaiboek en informatiefiches (zie figuur 2). Ze zijn vooral bedoeld voor sectororganisaties. Het materiaal is beschikbaar op www.oirapromo.be.

Gebruik van OiRA-tools

In België worden OiRA-tools voornamelijk gebruikt voor risicoanalyses in de bouw (30,4%), horeca (10,9%), houtsector (10,6%), kappersbranche (9,6%) en de schoonmaakbranche (7,6%) (zie figuur 1). OiRA Bureau (2023) heeft nog voor het einde van het jaar met 7,2% al een goede score.

Figuur 1: Totaal aantal risicoanalysesessies in België

Klik of tik hier om het navigatiedeelvenster te openen.

Het verhaal achter de realisatie van OiRA Bakkers (2017)

In 2014 werd een inspectiecampagne uitgevoerd bij 30 bakkerijen ('Ambachtelijke vervaardiging van brood en van vers banketbakkerswerk' (NACE)) in de provincie Antwerpen. De focus lag op de problematiek van blootstelling aan (bloem)stof. Tijdens de inspectiebezoeken werden de blootstelling aan stof en de reeds genomen maatregelen geëvalueerd, en werden bakkers bewustgemaakt van andere mogelijke verbeteringsmaatregelen. Daarnaast was er tijdens de campagne aandacht voor andere belangrijke risico's in de bakkerij zoals brand, stofexplosie, machineveiligheid en manueel hanteren van lasten.

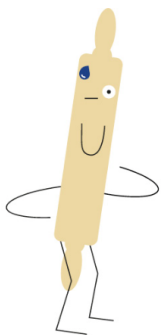
Tijdens de campagne vonden ook informatieve bezoeken plaats aan de vier scholen die een bakkersopleiding aanbieden in de provincie Antwerpen. Ook werden contacten gelegd met beroepsorganisaties om de campagne aan te kondigen en achteraf de resultaten te delen.

Uit de inspectiebezoeken bleek dat de meeste bakkerijen het vrij goed doen wat betreft de beheersing van stof en orde en netheid. Schoonmaak en reinigingsplannen worden ook gecontroleerd door het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV). De bakkerijen scoorden minder goed op hun kennis over stofarme werkmethoden en op het ter beschikking stellen van de nodige beschermingsmiddelen. Ronduit slecht waren de resultaten voor andere aspecten van welzijn op het werk zoals brandveiligheid, elektriciteitskeuringen, explosieveiligheid, machineveiligheid en eerstehulpverlening.

In opvolging van de inspectiecampagne stelde Toezicht Welzijn op het Werk de uitwerking van een OiRA-tool voor. De actoren uit de sector traden dat voorstel bij. Het project startte in november 2016 met maandelijkse vergaderingen van de werkgroep, en een jaar later (in november 2017) werd OiRA Bakkers gelanceerd.

Bij inspecties in bakkerijen wordt het gebruik van de OiRA-tool altijd voorgesteld en gepromoot door het Toezicht Welzijn op het Werk. Tijdens de corona- en de energiecrisis, hadden bakkers echter vaak andere kopzorgen. De sector blijft wel zeer actief om OiRA te promoten. In 2022 werd bijvoorbeeld 'OiRA bakkers: The movie' gerealiseerd. Het is een initiatief van Bakkers Vlaanderen en Alimento en is de verfilming van een algemene inspectie bij een kleine, ambachtelijke bakker voor opleidingsdoeleinden.

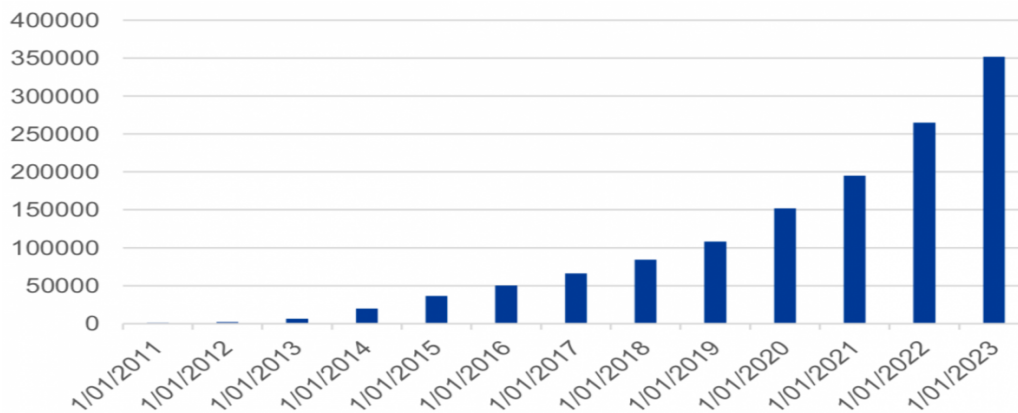
Figuur 2: Mascotte van OiRA Bakkers

OiRA in de EU

Er zijn in Europa al meer dan 350.000 risicoanalyses uitgevoerd met behulp van OiRA-tools (zie figuur 3). De jaren 2022 en 2023 kenden een recordaantal nieuwe risicoanalyses en nieuwe gebruikers.

Figuur 3 - Totaal aantal risicoanalysesessies met OiRA in de EU

De meest recente tools op Europees niveau zijn OiRA Generic, OiRA Third party violence, OiRA Teleworking, OiRA EU Sectoral Social Dialogue. De tool OiRA *Higher Education* is momenteel (2023) nog in ontwikkeling.

EU: OiRA in cijfers

- 341 online OiRA-tools
- 15 OiRA-tools gepubliceerd in 2023
- meer dan 65 OiRA-tools in ontwikkeling
- meer dan 207.000 geregistreerde gebruikers
- meer dan 350.000 risicoanalyses

Er werden recent nieuwe functies toegevoegd aan de OiRA-tools om de betrokkenheid van werknemers te stimuleren. Zo kan het bedrijf nu werknemers uitnodigen om deel te nemen aan de risicoanalyse. Ook de multi-useroptie is uitgebreid en er is een nieuwsbrief specifiek voor de OiRA-community. Op 27 november 2023 staat de lancering van de nieuwe OiRA-site gepland.

Studie over het gebruik van OiRA-tools in de EU

EU-OSHA evalueert het gebruik van de OiRA-tools door het opzetten van onderzoeksprojecten. Het gebruik van de tools wordt gestimuleerd door [nationale strategieën](#). In 2022 en 2023 werd een kwalitatieve studie uitgevoerd in Frankrijk om een beter inzicht te krijgen in hoe OiRA-tools worden gebruikt, wat het gebruik ervan belemmert en wat gebruikers als de voordelen ervaren ([Risk assessment using OiRA at French workplaces: a qualitative study](#)). In de studie werd ook nagegaan hoe OiRA verschilt van andere risicoanalysebenaderingen.

Het kwalitatieve onderzoek was gebaseerd op interviews binnen 40 deelnemende bedrijven. 26 van die bedrijven gebruikten OiRA-tools, zes gebruikten andere interactieve tools en acht meer traditionele benaderingen (Excel-spreadsheets, risicoanalysehandleidingen of externe diensten).

Gebruik

Uit het onderzoek bleek dat de OiRA-tools zeer geschikt zijn voor risicoanalyses in micro-ondernemingen en kmo's. Voor de meeste deelnemers was het de eerste keer dat ze een systematische risicoanalyse uitvoerden. Door gebruik te maken van de OiRA-tools konden de ze tijd besparen, het proces stroomlijnen en nieuwe risico's identificeren. 21 van de ondervraagde bedrijven waren van plan om het opnieuw te gebruiken.

Voordelen

Het onderzoek benadrukt onder andere de gebruiksvriendelijkheid en de toegankelijke taal, waardoor de tool geschikt is voor bedrijven met weinig ervaring op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk. OiRA stimuleert ook de deelname van werknemers aan risicoanalyses.

EU-OSHA is momenteel bezig om het onderzoek dat uitgevoerd werd in Frankrijk, [uit te breiden naar andere landen](#).

Conclusie

OiRA is geen generieke tool. Omdat het ontwikkeld is in nauwe samenwerking met de sociale partners in de sector, weerspiegelt het de situatie op het terrein. Bovendien versterkt het feit dat OiRA ontwikkeld en/of goedgekeurd is door de nationale autoriteiten de legitimiteit van de tool.

Dit artikel is gebaseerd op informatie van het colloquium '10 jaar OiRA in België: een stand van zaken en nieuwigheden' (Brussel, 9 november 2023), georganiseerd door de FOD Werkgelegenheid, het Belgisch focal point van EU-OSHA.